

Šelmy kočkovité

Učebnice 46 – 49

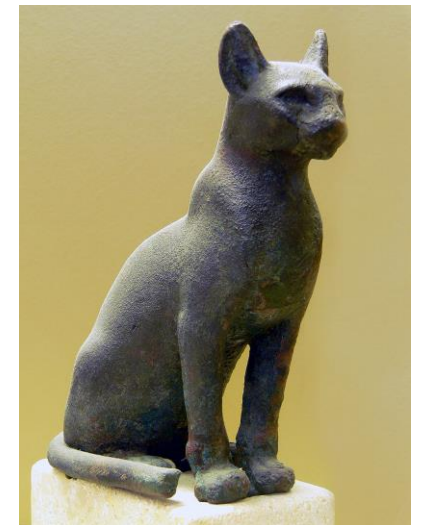
Ptáčníková Ivana

Kočkovití (Felidae)

- čeleď z řádu šelem
- způsob života - masožravci
- nejbližší příbuzné koček - asijské linsangové dříve řazení k cibetkám
- první kočky – asi před 40 miliony let.
- nejznámější - kočka domácí, jejíž soužití s člověkem je známé již 4000 až 7000 let.
- Divocí příbuzní kočky domácí stále žijí v Africe a západní Asii, ale poničené životní prostředí značně omezilo plochy jejich výskytu.
- známé druhy kočkovitých zahrnují velké kočky:
 - lev, tygr, levhart, jaguár a gepard (který je navzdory své velikosti příbuzný s malými kočkami) a spousta dalších divokých koček například rys ostrovid nebo puma americká.

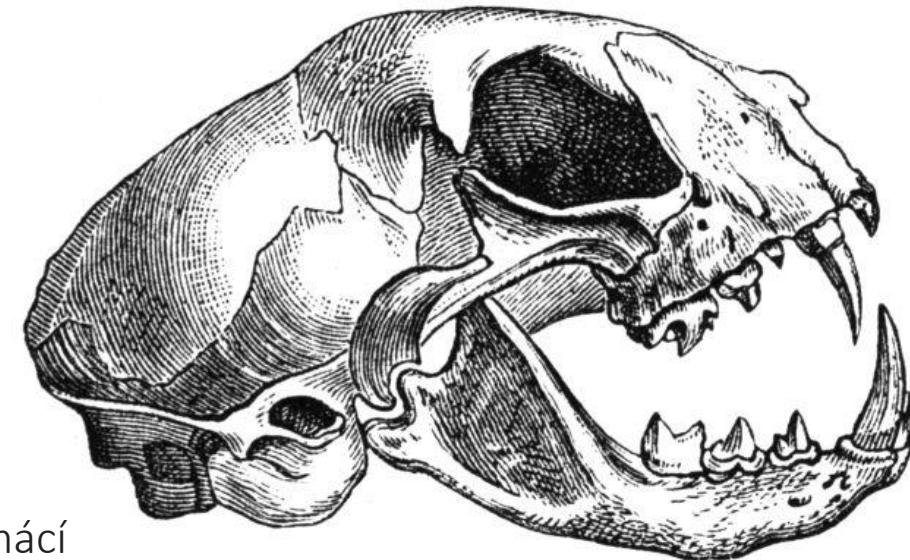
Asijský linsang

Egyptská socha kočky

Stavba těla kočkovitých

- Trup - protáhlý, štíhlý, hlava zaokrouhlená, nohy nepříliš vysoké, dosti silné,
- Srst - hustá, hebká a hladká, mohou mít hřívy, chvosty na boltcích a na ocase.
- Chrup - kromě normálního počtu předních zubů i klů nahoře a dole po 2 zubech mezerních, po 1 trháku a za tímto jen nahoře po 1 stoličce pravé , přední zuby jsou poměrně malé, vroubkované, kly veliké, kuželovité, s přední a zadní hranou podélnou,

Lebka kočky domácí

- Jazyk - posetý ostrými, dozadu naměřenými rohovitými papilami;
- Zornice je z pravidla podlouhlá, svislá.
- Nohy mají dole mohutné tlapy, na předních po 5, na zadních po 4 vyvinutých prstech
- Všecky jsou prstochodci; chodidla jsou krátká, břítška dosti vysoká, elastická, drápy ostré a zatažitelné.
(Každým drápem pohybují dva svaly; smrští-li se hořejší - natahovač, dráp se ohne vzhůru a je zatažený a smrští-li se naopak dolejší - ohybač, dráp se pohne dolů)
- Ocas dosahuje až na zem.

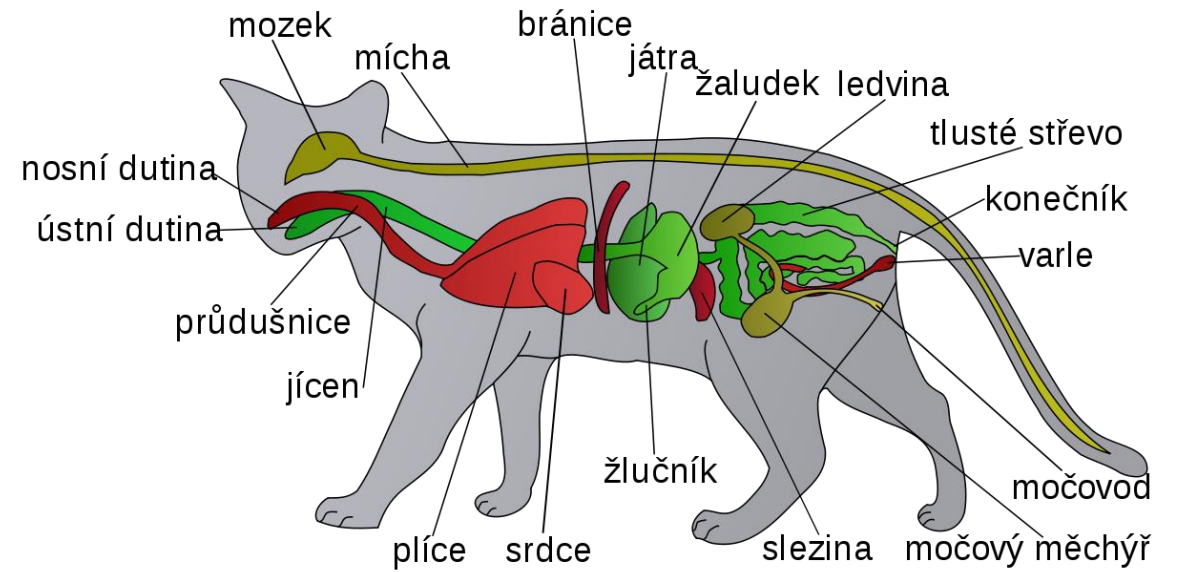
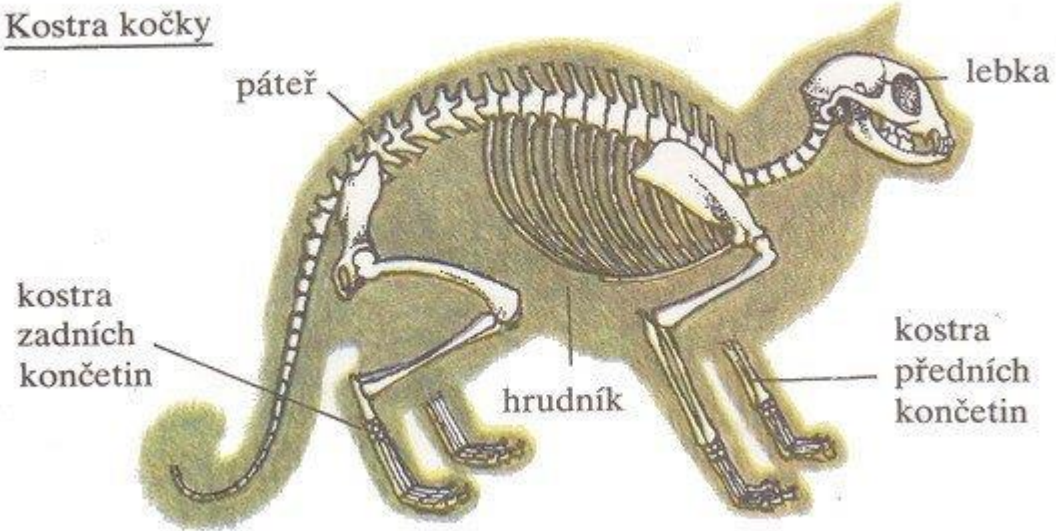
Jazyk kočky

Zornice

Anatomie kočky domácí

Kostra kočky

Drápy ostré a zatažitelné

Způsob života kočkovitých

- Všechny šelmy této čeledi vynikají **silou**, nevšední **obratností** a **vytrvalostí**
- **Výborný sluch a zrak** (vidí barevně, vidí i za šera)
- Chůze - opatrná a tichá, rychle běhají a hbitě šplhají; za kořistí se úkladně plíží a velikým skokem ji přepadají.
- Potrava – hl. masem a krví teplokrevných obratlovců, zejména savců.
- Výskyt – ve všech částech světa, v rovinách i na horách, na místech suchých i vlhkých.
- ve dne bývají ve svých doupatech a úkrytech, večer a v noci loví.
- Samice mívá 1-6 mláďat, stará se o ně.
- Rod koček dělíme podle barvy srsti, úpravy boltců, podle hřívy a ocasu na 3 podrody
 - 1. lev, puma, kočka, tygr, pardál a serval
 - 2. gepard
 - 3. rys

Lev – samec s hřívou

Lev a lvice

Puma americká

Puma americká

Manul

- jediná divoká dlouhosrstá kočka,
- Výskyt - kamenité stepi asijské části Ruska, Nepálu a Tibetu
- Hmotnost: 3-4,5 kg
- Délka: 50-65 cm + 21-31 cm ocas
- Manul je silná a zavalitá kočka, má relativně krátké nohy a krátké uši, skryté v srsti. Má kulaté zornice.
- Srst je velmi dlouhá a hustá. Na břicho může být až dvakrát delší než na hřbetě, je to přizpůsobení k pohybu v hlubokém sněhu. Bílé špičky pesíků způsobují, že manul vypadá jako pokrytý jinovatkou.
- Manulové jsou aktivní lovci, jejich hlavní kořisti jsou piky a malí hlodavci, hmyzožravci a ptáci.

Kočka divoká – manul

Manul - kočka divoká

Tygr ussurijský

Tygr ussurijský

Tygr sibiřský

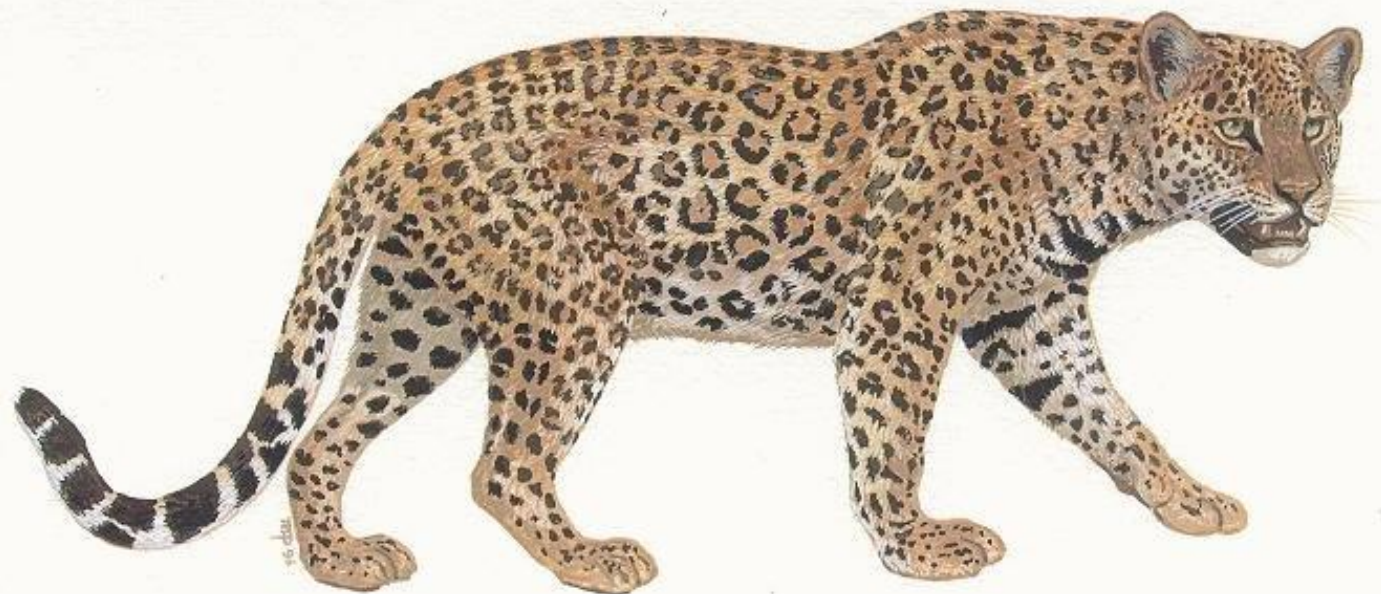
Tygr bílý

Tygr bílý sibiřský

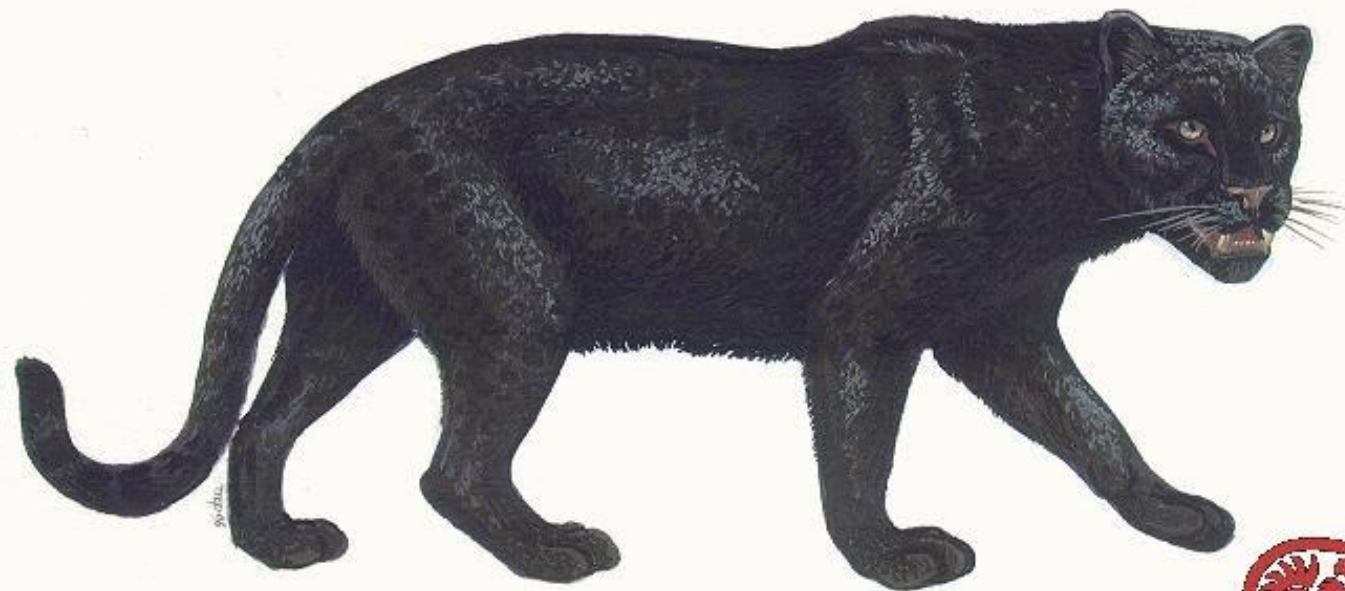

Levhart skvrnitý

Panter

Divocí černí panterři
ve Střední Americe
jsou jaguáři, v Asii a
Africe levharti, v
Severní Americe to
mohou být jaguáři
nebo pumy,
případně menší
kočkovité šelmy

Levhart
skvrnitý

Jaguár americký

- *Jaguár americký* (*Panthera onca*) je jediným zástupcem tohoto rodu v Americe. Po tygru a lvu je největší kočkovitou šelmou a na západní polokouli úplně největší. .
- Stavbou těla se nejvíce podobá levhartovi, i když je robustnější a většinou většího vzrůstu. Žije poblíž vody a stejně jako tygr je zdatným plavcem. Je to samotářský predátor lovící různé druhy živočichů. To mu umožňuje lovit krunýřem opatřené plazy a používat neobvyklou metodu usmrcování – prokousnutí lebky oběti mezi ušima a usmrcení narušením mozku.
- Podle klasifikace IUCN patří mezi téměř ohrožené druhy a jeho populace klesá například z důvodu ztráty vhodného prostředí. Mezinárodní obchod s jaguáry je zakázán, ale každoročně zemře při konfliktech s lidmi, hlavně s farmáři v Jižní Americe, několik dalších jedinců.
- Jaguár byl důležitým symbolem mnoha původních amerických kultur, například Mayů a Aztéků.

Jaguár americký

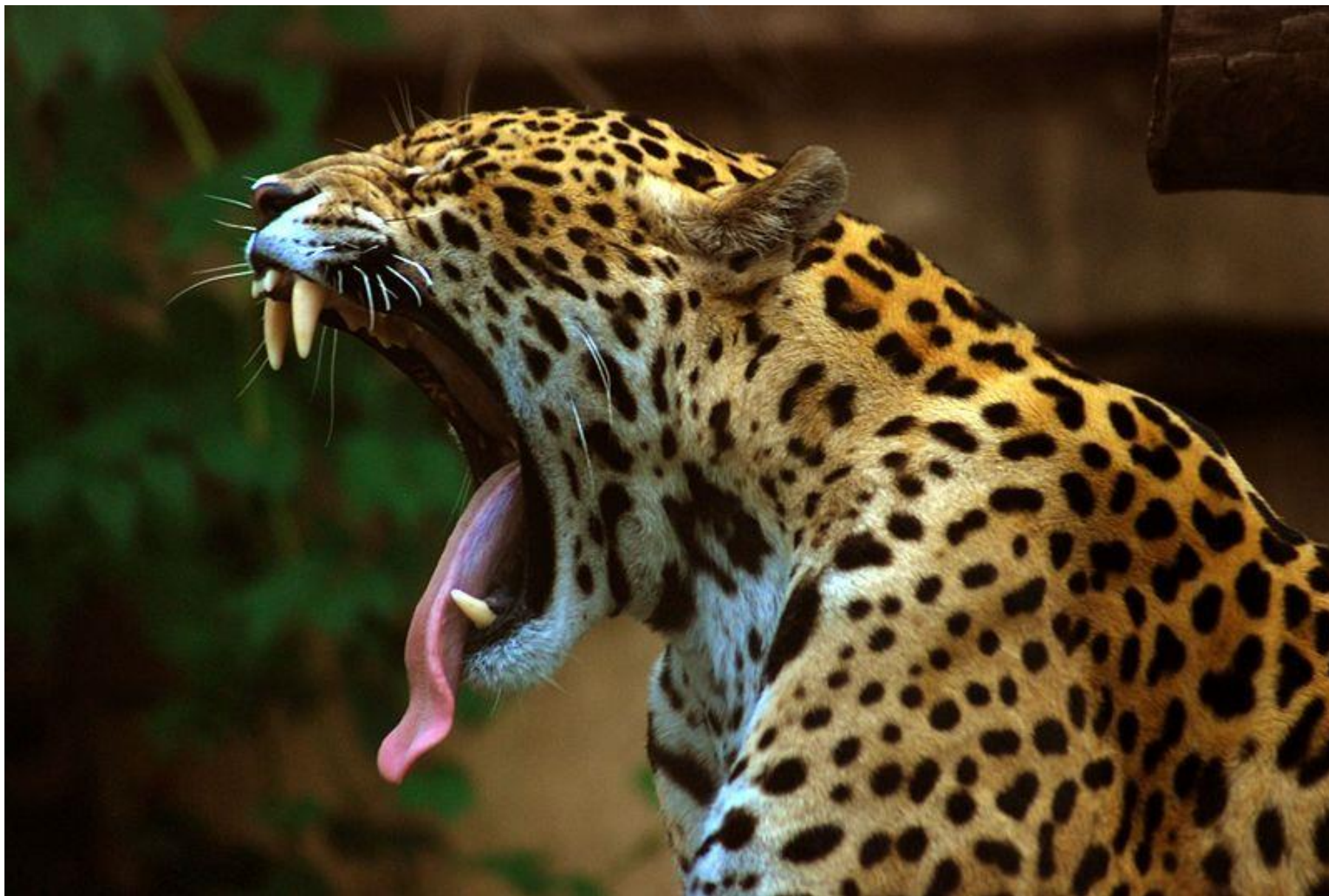
Hlava jaguára je robustní
a jeho čelist mimořádně
silná. Čím jižněji se
vyskytuje, tím větší má
rozměry.

Jaguár americký

Jaguár má
mimořádně
silný skus, a to i
v poměru k
ostatním
velkým kočkám.
To mu
umožňuje
vniknout do
krunýře
obrněných
plazů

Stavba lebky
jaguára a
schopnost
rozevření čelistí

Panter černý

U jaguára se může objevit melanismus, což je černé zbarvení pokožky.

Je méně časté než skvrnité zbarvení a je způsobeno dominantní alelou.

Melanický jaguár je celý černý, ale při bližším zkoumání jsou skvrny vidět.

Je známý jako černý panter, i když to není jiný druh.

Serval

- Žije na jihu Afriky, na Sahaře a v Transvaalu. Vyskytuje se na savanách, volných pláních i v zalesněných oblastech.
- Vysoké a mrštné zvíře, které se podobá psovi s hlavou kočky.
- Má velké, na konci zakulacené uši a kožešinu téměř stejnou jako gepard. Vysoké nohy mu umožňují lehce a tiše se pohybovat ve vysoké trávě savany.
- Zbarvení je krémové s černými puntíky, existuje však i černá forma žijící v chladných horských oblastech často pokrytých sněhem. Vědci se domnívají že ve chladné oblasti s málem slunečního záření pomáhá černá srst servalovi využít maximální množství slunečních paprsků

Serval stepní

Gepard štíhlý

- - nejrychlejší suchozemské zvíře. Na krátké vzdálenosti může běžet rychlostí přes 100 km/h.
- Má poměrně malou, kulatou hlavu a dlouhé končetiny i ocas. Stavbou těla se podobá chrtům.
- Na rozdíl od většiny kočkovitých šelem nemá úplně zatažitelné drápy.
- Samci jsou větší než samice.
- Srst je zlatohnědá, tváře a břicho bílé. Gepardí kresba sestává z černých skvrn, čímž se liší od levharta, jehož kresba je tvořena černými rozetami.
- Typickým gepardím znakem jsou černé pruhy táhnoucí se z koutku oka až k tlamě - proto je někdy zoology nazýván „kočka, která pláče.“
- Koťata jsou zbarvena nenápadně, zato mají dlouhou světlou hřívu, kterou během dospívání ztrácí

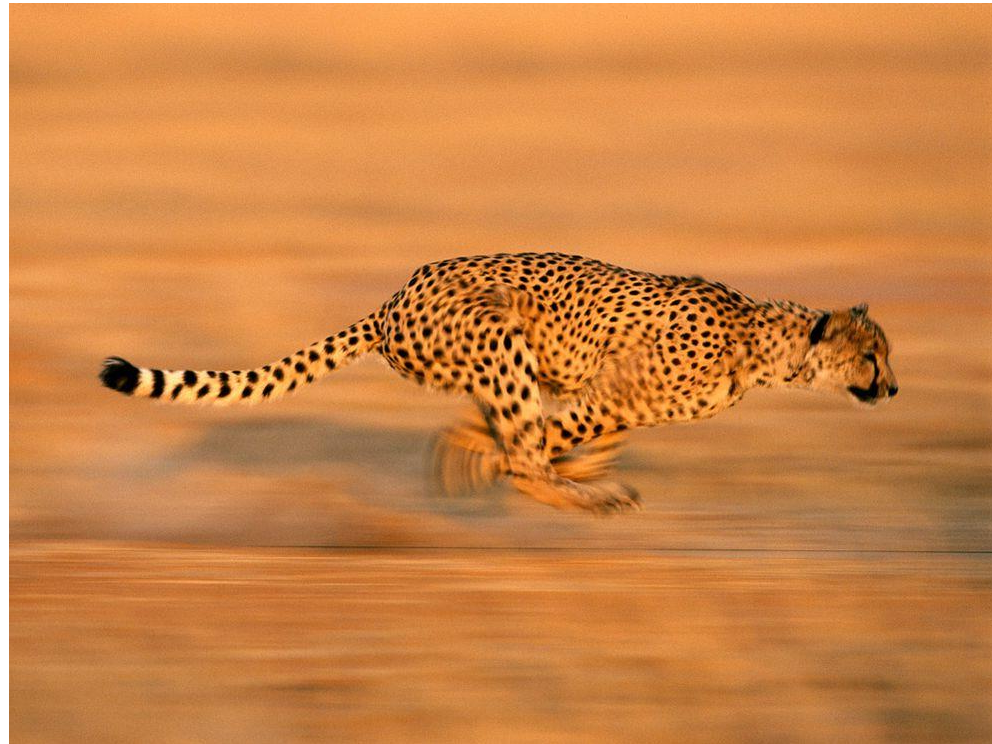
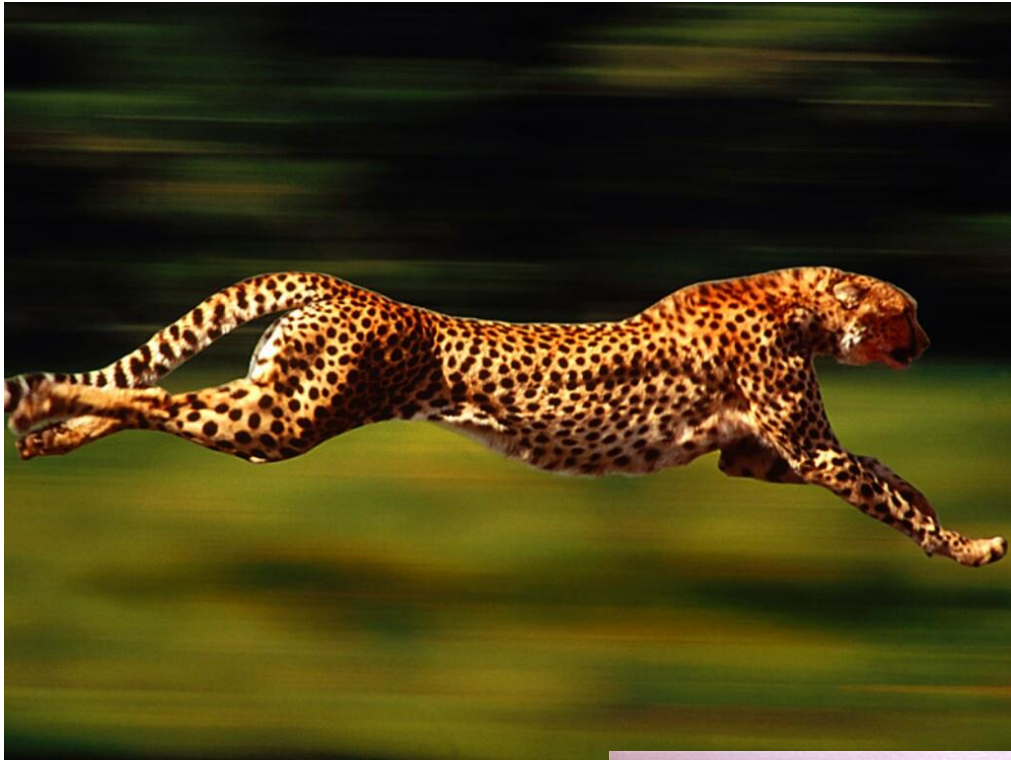
Gepard štíhlý

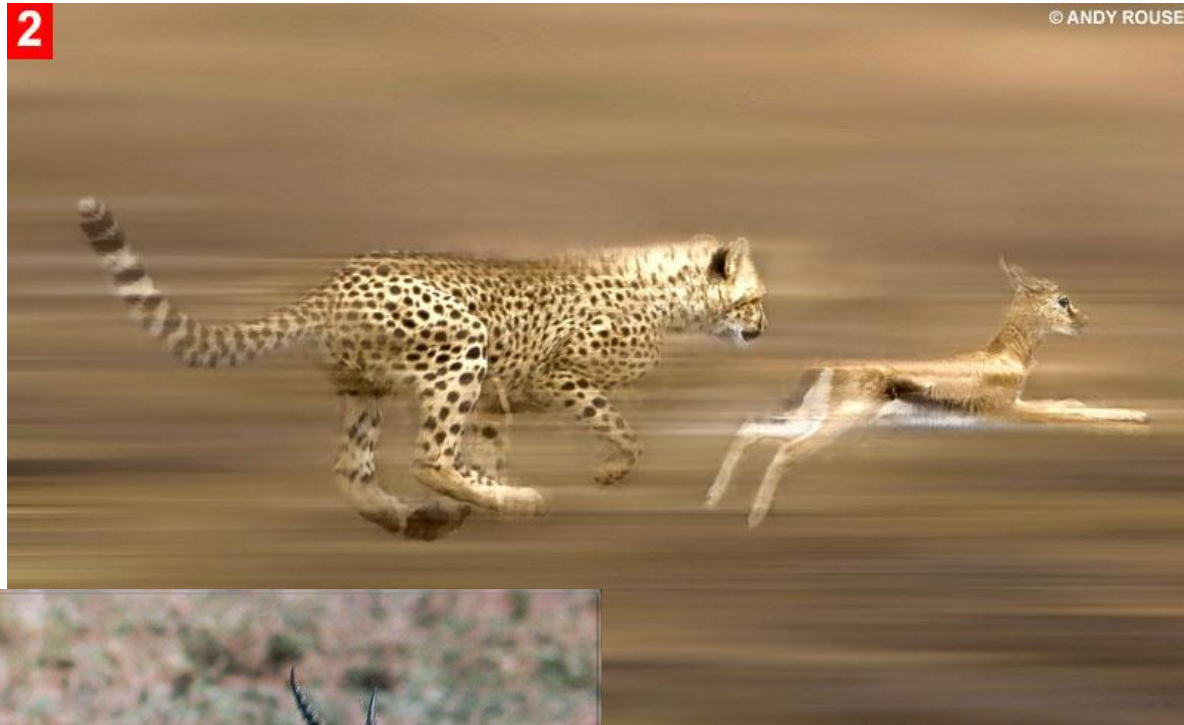
Gepard jako sprinter

- Gepardi jsou stvořeni pro rychlý běh. Mají neobyčejně ohebnou páteř, která při běhu slouží jako pružina. Gepard se při běhu prakticky nedotýká země, pohybuje se až 7 m dlouhými skoky.
- Drápy mu slouží jako hřeby treter, společně s hrubými chlupy na chodidlech mu umožňují co nejlepší odraz. Ocas při běhu slouží jako kormidlo a umožňuje manévrování i při vysoké rychlosti.
- Gepardi kořist vyhledávají zrakem. Potom se snaží připlížit se co nejblíže, teprve pak rychle vyrazí. Běh je totiž velice vyčerpávající, gepard se přehřívá a rychle se unavuje. Dokáže běžet rychlostí až 120 km/h, ale asi jen na vzdálenost 200 m. Pokud kořist do 10-20 sekund nedostihne, lov vzdává.
- Přesto je gepard nejúspěšnější samotářský lovec, až 70% jeho loveckých pokusů končí úspěchem

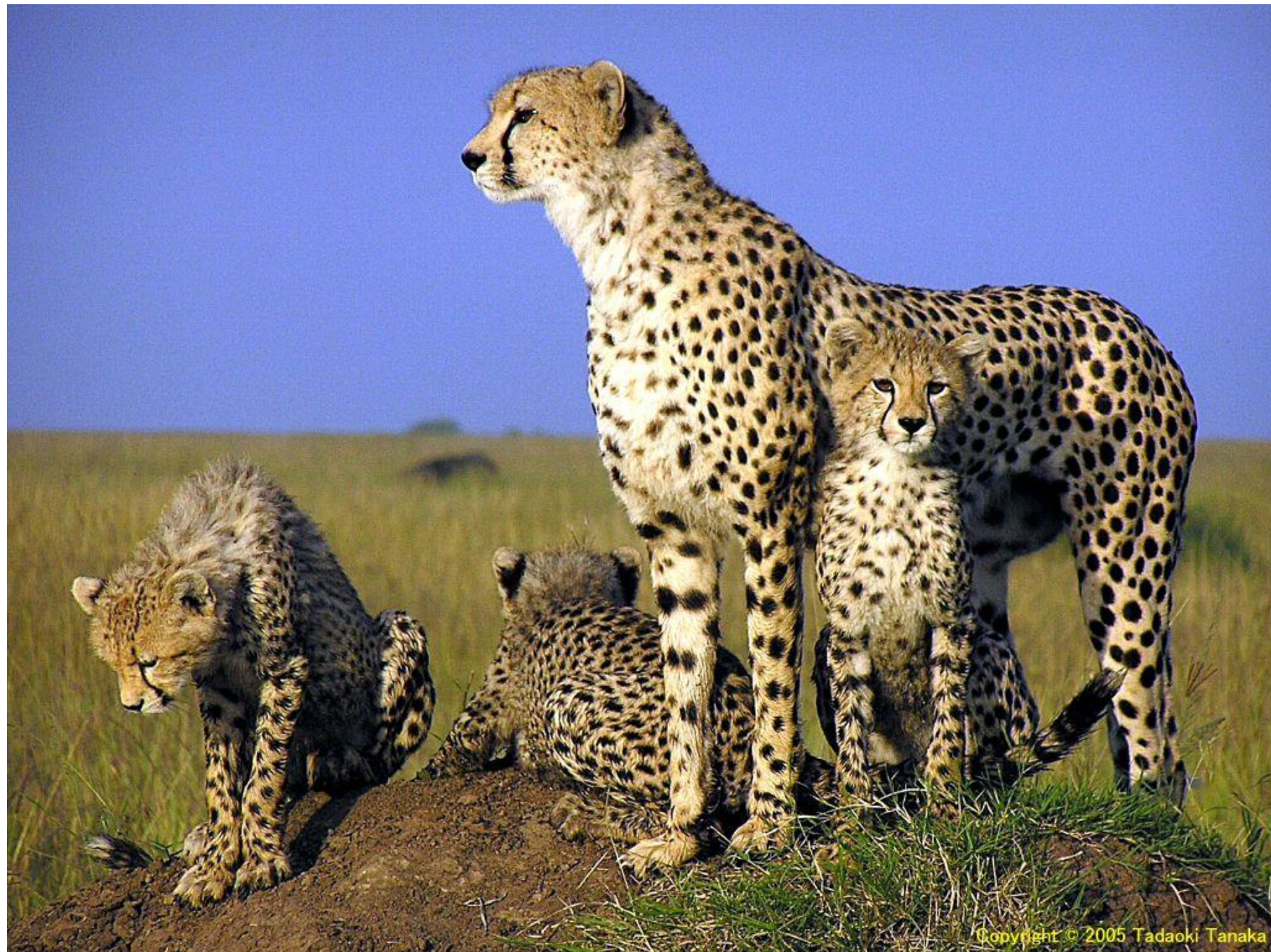
Gepard jako sprinter

Gepardi jsou mezi kočkami jedineční tím, že kořist štvou, což je znak jinak spíše typický pro psovité. Jsou aktivní ve dne, aby se vyhnuli jiným, silnějším šelmám.

Gepard štíhlý

Rys ostrovid

Rys ostrovid CH

- je největší kočkovitou šelmou Evropy. Podle českých zákonů náleží mezi silně ohrožené a chráněné druhy, které nelze lovit.
- Na mnoha oblastech svého původního areálu byl vyhuben, někde pak došlo k úspěšné reintrodukci, což je i případ České republiky, kde nyní žije několik malých nepočetných populací.
- Rys ostrovid je největší evropskou kočkovitou šelmou, s délkou těla až 120 cm, délkou ocasu až 25 cm, výškou v kohoutku až 70 cm a hmotností až 35 kg (pouze samci, samice jsou menší).
- Charakteristickým znakem všech rysů jsou trojúhelníkovité uši s černými chomáčky chlupů na konci a černý konec ocasu, mnoho jedinců má lícní chlupy prodloužené a utvářející licousy.
- Zbarvení je velmi variabilní, obecně lze ale říci, že čím dále na sever rys žije, tím světlejší má srst, aby byl co nejlépe maskován v zasněžené krajině. Základní barva jeho srsti je šedá s žlutavým až rezavým zabarvením a s hnědými až červenohnědými skvrnami. Zimní srst je podstatně delší a hustší, s méně výraznou skvrnitostí. Středem hřbetu se často táhne tmavý pás, břicho je zřetelně světlejší až bílé.

Rys karakal (stepní)

Karakal

- Karakal patří mezi malé kočky, může se dožít až 18 let.
- Je vzdáleně příbuzný [rysům](#), má však jednobarevnou srst a delší nohy. Pouze mláďata mají lehce vidět kresbu, dospělí jedinci mají velké černé uši a skvrnky nad očima.
- Vydrží velice dlouho bez pití. Jelikož žije v polopouštích, stepích a buších, loví převážně v noci, když je chlad. Jeho kořistí jsou hlodavci, zajáci a nebo menší antilopy.
- Velice dobře šplhají, a tak svou kořist občas vytahávají do koruny stromů. Jsou velice rychlí.
- Mají své vlastní území, jsou to samotáři. Když mají samice koťata, ukrývají je do nor jiných zvířat a každý den se stěhují, aby je zabezpečila před predátory.